

උඩවලව වනෝද්‍යානයේ වැදගත්කම; ඒ ආශ්‍රිත නිදැලි ගව පාලන ක්‍රමයේ ගැටළු හා විකල්ප විසඳුම්

එම්. එස්. සේනානායක

එස්. ඇපාසිංහ

සංක්ෂේපය

උඩවලව වනෝද්‍යානයට නිදැලි ගවයන් මුදාහැරීම හේතුවෙන් ගවහිමියන්ට හා ගොවීන්ට ප්‍රශ්න රැසකට මුහුණපෑමට සිදු ව තිබේ. මෙහි දී අලී ඇතුන්, ඇතුර වන සතුන්ට ආහාර හිඟවීම මෙන් ම ගවයින් සමඟ අනවසර පුද්ගලයන් ඇතුර වීමෙන් වනෝද්‍යානය තුළ විවිධ විනාශකාරී සිදුවීම් සිදු ව තිබේ. ගව හිමියන්ගේ පැත්තෙන් බලන කල ගවයින්ට තණ උලා කෑමට තිබූ වන භූමිය වනෝද්‍යානයක් බවට පත් කිරීම තුළ ගව පාලනයට මහත් බාධා ඇති වී තිබේ. මෙතුළ ඇති වී තිබූ හිතීමය ගැටළුකාරී තත්ත්වය මත රුහුණේ කිරිකර්මාන්තයට හා උඩවලව ජාතික වනෝද්‍යානයට සිදුවන අහිසි බලපෑම් අවම කිරීම හා ඒවා සඳහා විකල්ප විසඳුම් ලබාදීමට හෙක්ටර කොබ්බෑකඩුව ගොවිකටයුතු පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනය මගින් ක්‍රියාබද්ධ (action research) පර්යේෂණ ව්‍යාපෘතියක් ආරම්භ කරන ලදී. මෙම පර්යේෂණ ව්‍යාපෘතියේ දී සොයා ගන්නා ලද කරුණු හා තොරතුරු අනුව, අදාළ ගැටළුවේ දී ගවහිමියන්ටත්, වනෝද්‍යානයටත් දෙකට ම සාධාරණය ඉටුවන සේ විසඳුම් සෙවීමට උත්සාහයක් ගන්නා ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගැටළුවට අදාළ සියළු ම පාර්ශ්වයන් සමඟ එකඟතාවකට පැමිණ, උඩවලව වනෝද්‍යානයේ උතුරු මායිමට ආසන්න වැලිගොපොළ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් හදගිරිය ප්‍රදේශයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රථම ආදර්ශ තෘණ භූමිය ආරම්භ කිරීමට හැකි විය. මෙම තෘණ භූමිය රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ද ඇතිව සබරගමු පළාත් සභාවේ මූලිකත්වයෙන් 2008 වසරේ දී ජනනා අයිතියට පත් කරන ලදී.

මෙම තෘණ භූමියේ නඩත්තුව හා පවත්වාගෙන යාම සම්බන්ධයෙන් ගව හිමියන් පෞද්ගලික වගකීමක් නො දරන බැවින් මෙම විකල්පය අපේක්ෂිත පරිදි ඵල දරා නැත. මීට සුදුසු විකල්ප යෝජනා අධ්‍යයනය මගින් තීරණය කර ඇත.

1. හැඳින්වීම

නිදැලි ගවපාලන ක්‍රමය රුහුණේ කිරි කර්මාන්තයේ සුවිශේෂී අංගයකි. යල මහ දෙකත්තයේ දී උඩවලව උද්‍යාන වන ලැහැබ තුළ ගවයින් ගාල් කිරීමත්, දෙකත්තයේ වී අස්වනු තෙලීමෙන් අනතුරු ව ඉපතැල්ල බුදීම සඳහා ගම් දතවී කරා ගවයින් දක්කාගෙන එමත් සිදුවන අතර, සවස් යාමයේ ගම් භාරයක් සතු කොටුවල ගාල් කිරීම මෙම නිදැලි ගවපාලන ක්‍රමයේ ලාක්ෂණික අංගයක් වේ.

වර්ෂ 1972 දී උඩවලව, ජාතික වන උද්‍යානයක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් වූයේ, වලවේ ගඟ සංවර්ධන ව්‍යාපාරය සිසා වාසස්ථාන අභිමි වූ ඊවිත්ට රැකවරණය සැලසීම සඳහාත්, උඩවලව ජලාධාර ප්‍රදේශය ආරක්‍ෂා කිරීම සඳහාත් ය. එසේ වන උද්‍යානයක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත්වීමත් සමඟ ගෘහාශ්‍රිත ගවයින් උද්‍යානය තුළට ඇතුළු කිරීම තහනම් කළ ද නිදැලි පාලන ක්‍රමයේ වෙනසක් සිදු නොවුණි. ගොවීන් සුපුරුදු පරිදි වන උද්‍යානය ගව පාලනය සඳහා යොදාගත් අතර, ඉන් බොහෝ ගැටළුකාරී තත්ත්වයන් උද්ගත විය.

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙරළ : 1 යන 2 කලාප :

වන උද්‍යානය ආශ්‍රිත වන ජීවිතට ආහාර හා ජලය හිඟවීම මෙන් ම ස්වයං අභිජනනය හේතුවෙන් රෙජව විවිධත්වයට අහිතකර බලපෑම් එල්ල වීම මේවා අතර ප්‍රමුඛ වී ඇත. විශේෂයෙන් ගවයින් සමග වනෝද්‍යානයට ඇතුළු වන පුද්ගලයන්ගෙන් පරිසර පද්ධතියට සිදුවන හානිය අධික ය. මෙවැනි ගැටලුකාරී තත්ත්ව නිසා වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත තිදැලි ගව පාලනය අවහිර කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වී ඇත.

කෙසේ වෙතත්, රුහුණේ කිරි කර්මාන්තය ද නො සලකා හැරිය හැකි නොවේ. රුහුණේ මී කිරි කර්මාන්තය රඳා පවතිනුයේ උඩවලව ප්‍රදේශයේ කිරි නිෂ්පාදනයේ සාර්ථකත්වය මත ය. එමෙන් ම මෙම කිරි කර්මාන්තය ආශ්‍රිත ව, ජීවනෝපාය මාර්ගය සකසා ගන්නා පිරිස අතිමහත් ය.

මෙම කර්මාන්තයේ දී ජාතික සම්පතක් ලෙස වනෝද්‍යානය රැක ගත යුතු වන අතර ම, කිරිගොවි කර්මාන්තය ද පවත්වාගෙන යන ආකාරයේ වියදම් හා ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ගතයුතු බැවින් එ සඳහා වඩාත් සුදුසු ක්‍රමවේදයක් තුළ ගැටළුවට විසදුම් සෙවිය යුතු වී ඇත. මෙම තත්ත්වය නිසා ම අදාළ ගැටළුව දශක 4 ක පමණ කාලයක් කිසිදු තීරසාර විසදුමකින් තොර ව පැවතී ඇත.

මෙම ගවයින් ඉවත් කළ යුත්තේ කෙසේ ද? කිනම් ස්ථානයකට ද? යන්න දශක කිහිපයක් තිස්සේ අවධානය යොමු වූව ද උචිත විසදුමක් කරා යාමට සමත් වී නැත. රුහුණේ මී කිරි කර්මාන්තය ආරක්‍ෂා කිරීම හා ප්‍රවර්ධනය කිරීම ජාතික අවශ්‍යතාවයකි. විවිධ අධ්‍යයන මෙන් ම විද්වතුන් විසින් අවධාරණය කරනු ලැබ ඇත්තේ තිදැලි පාලන ක්‍රමය සුක්‍ෂම ක්‍රමයක් බවට පත් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය යි. මෙම පරිවර්තනය, වේගවත් නො වන වඩාත් කළමනාකාරිත්වයකින් මෙන් ම, ඉහළ ගුණත්වයෙන් යුතු තෘණ වගා කිරීම සඳහා තෘණ භූමි වෙන් කිරීමකින් යුතු වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

උඩවලව වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත ගව කර්මාන්තය සුක්‍ෂම ගවපාලන ක්‍රමයක් දක්වා පරිවර්තනය කිරීමේ සමාරම්භක පියවරක් වශයෙන් (මහත් වූ දුෂ්කරතා මධ්‍යයේ සංකීර්ණ වූ ක්‍රියාදාමයක් මල්වල ගත්වමිනි) 2008 වර්ෂයේ දී හඳුනාගත් තෘණ භූමිය ආරම්භ කරන ලදී. තිදැලි ගව පාලනයේ යෙදෙන ගොවිපවුල් සතු ගවයින් 300 ක් පමණ සුක්‍ෂම ක්‍රමය වෙත යොමු කිරීම තුළින්, උඩවලව වනෝද්‍යානයේ කිරිගව ගැටළුව යම් මට්ටමකින් විසඳාලීම මෙම ප්‍රයත්නයේ අරමුණ විය. ඉහත කී ප්‍රයත්නය, උඩවලව වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත තිදැලි ගව පාලන ක්‍රමය හේතුවෙන් උද්ගත වූ ගැටළුවලට සාර්ථක විසදුමක් ද යන්න පිළිබඳව විවේචනාත්මක ව විමර්ශනය කිරීම මෙම ලිපියේ අරමුණ වේ.

2. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

උඩවලව වනෝද්‍යානය වටා පිහිටි ගම්මාන සියල්ල අධ්‍යයන ප්‍රදේශය සඳහා තෝරා ගන්නා ලදී. වනෝද්‍යානය වටා ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස මට්ටමින් මී ගව පාලනයේ යෙදෙන ගොවීන් 821 ක් හා එළගව පාලනයේ යෙදෙන ගොවීන් 3561 ක් ඇති බව ෭9ව හා සබරගමු පළාත් දත්ත, (2006) සඳහන් කරයි. උඩවලව වනෝද්‍යානය වටා පිහිටි කිරි ගොවි සමිතිවල ගොවීන් 437 කගේ නාමලේඛනයක් තුළින් 40% ක ගොවි නියෝජනයක් ඇති වන පරිදි කිරි ගොවීන් 175 දෙනෙකුගේ දත්ත මේ සඳහා ලබා ගන්නා ලදී. නියැදිය තෝරා ගැනීමේ දී අහඹු නියැදි (random sampling system) ක්‍රමය අනුගමනය කරන ලදී.

මෙම අධ්‍යයනය සිදු කිරීමේ දී ප්‍රාථමික හා ද්විතියික දත්ත මත පදනම් ව විශ්ලේෂණ කටයුතු සිදුකරන ලදී. ප්‍රාථමික දත්ත ලබා ගැනීම විධිමත් ප්‍රශ්නාවලියක් මාර්ගයෙන් හා පුද්ගල සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් සිදුකරන ලදී. කිරිගව පාලනයේ නො යෙදෙන ගොවීන්, වන ජීවි දෙපාර්තමේන්තු

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙළුම : 1 සහ 2 කලාප :

උඩවලව වනෝද්‍යානය භාරකරු හා අදාළ නිලධාරීන්, උගව හා සබරගමු පළාත් සභා කෘෂි ඉඩම් හා පශු සම්පත් අමාත්‍යාංශයේ නිලධාරීන් සමඟින් උඩවලව වනෝද්‍යානය හා අවට පළාත්වල කිරි ගව පාලනය පිළිබඳ සාකච්ඡා කර, විස්තර ලබා ගන්නා ලදී.

ඉලක්කගහ කණ්ඩායම් සාකච්ඡා නියැදියට හසු නො වුණු කුඩා ගොවි කණ්ඩායම් සමඟ සිදු කරන ලදී. මෙහි දී හඳුරිය, ගල්පාය, පහහඬුව, උඩවලව, හම්බෙගමුව ජනපදය, කහකුරුල්ලත් පැලැස්ස සහ දහසියාගල යන ගම්මානවල කිරි ගොවි කුඩා කණ්ඩායම් සමඟ සාකච්ඡා කරන ලදී.

3. අධ්‍යයනයේ වැදගත්කම

1. වසර 40 කට අධික කාලයක සිට වරින්වර උඩවලව වනෝද්‍යානය හා කිරිගව පාලනය අතර ගැටළුසහගත තත්ත්වයන් මතු වී ඇත. මේ තුළින් අධික ලෙස පාරිසරික සම්පත් විනාශ වී ඇති අතර, සත්ව පාලනයේ දී ද කිසියම් පසුබෑසීමක් සිදු වී ඇත. වනය, වන ජීවි සම්පත, ගව සම්පත හා ඒ තුළින් ජීවනෝපාය මාරු සිදු කරන ගොවීන්ගේ ආර්ථිකය යහපත් තත්ත්වයට ගෙන ඒම සඳහා මෙම අධ්‍යයනය කිසියම් පිටුවහලක් වනු ඇත.
2. ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය ව නිෂ්පාදනය වන කිරි ප්‍රමාණය තවදුරටත් වර්ධනය කළ හැකි නම්, විදේශ රටවලින් ආනයනය කරන කිරි හා කෘෂි ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන වෙනුවෙන් වැය කරන විදේශ විනිමය විශාල ප්‍රමාණයක් ඉතිරි කරගැනීමට හැකි වනු ඇත. ඒ සඳහා සහායක සේවාවක් සිදු කිරීම මෙම අධ්‍යයනයේ වැදගත්කමක් වනු ඇත.
3. “මහින්ද චිත්තන” ප්‍රතිපත්ති මාලාව (පිටු 45 සහ 53) පෙන්වා දී ඇති පරිදි, කිරිගොවියා ශක්තිමත් කිරීම සහ කිරිකර්මාන්තය නගාසිටුවීම මඟින් පිටිකිරි සඳහා විදේශ රටවලට ඇදී යන විශාල විනිමය ප්‍රමාණයක් ඉතිරි කරගැනීම මෙන් ම පරිසර සංරක්ෂණයට ප්‍රමුඛතාවක් ලබා දී ඇත. මේ අනුව “මහින්ද චිත්තන” වැඩසටහන සාර්ථක ව කරගෙන යාම සඳහා මෙම අධ්‍යයනය වැදගත් වනු ඇත.

4. උඩවලව වනෝද්‍යානය හා අවට ගම්මානවල පිහිටීම

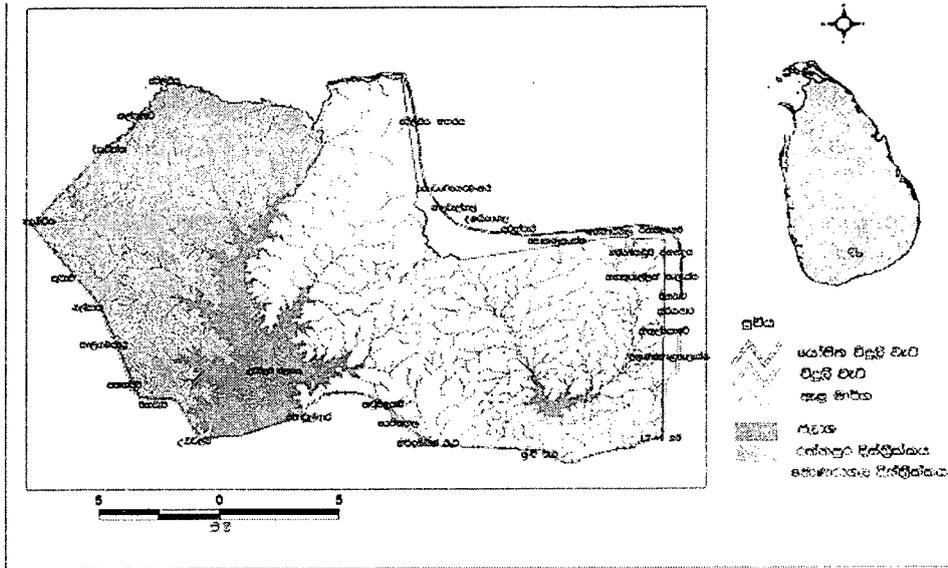
උඩවලව ජලාශය ඉදි කිරීමෙන් පසු ව එහි ජලපෝෂක ප්‍රදේශය ආරක්ෂා කිරීම සඳහාත්, වලවේ ගහ සංවර්ධන ව්‍යාපාරය තිසා වාසස්ථාන අහිමි වූ ජීවිත්ව රැකවරණය සැලසීම සඳහාත්, 1972 ජුනි 30 වන දින ගැසට් අංක 14 යටතේ, සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආඥා පනත මඟින් ජාතික වනෝද්‍යානයක් ලෙස උඩවලව වනෝද්‍යානය, ප්‍රතිස්ථාපනය කර ඇත. මෙම වනෝද්‍යානය පිළිවෙලින්, සබරගමුව හා උගව පළාත්වලට අයිති රත්තපුර හා මොණරාගල යන දිස්ත්‍රික්ක දෙකට මායිම් වන පරිදි හෙක්ටයාර් 30821 ක භූමි ප්‍රමාණයක විහිදී පවතී (ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික වනෝද්‍යාන , 2004). මෙම ප්‍රදේශය පරිපාලන වශයෙන් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස 5 කට අයත් වන අතර, ඒ සෙවනගල, තණමල්විල, ඇඹිලිපිටිය, වැලිගොපොළ හා බලංගොඩ ය. වනෝද්‍යානය මායිමේ පිහිටි හඳුරිය හා කල්කොට යන ප්‍රදේශ අතීතයේ දී රාජධානි වශයෙන් පැවත ඇති බවට පුරාවිද්‍යා දත්ත පෙන්වා දෙයි. වර්තමාන වනෝද්‍යාන භූමියේ සීතලගල, මුවත්පැලැස්ස හා නැබඩ නමින් සශ්‍රීක ගම්මාන 03 ක් තිබූ බව ද, හේන් ගොවිතැන තුළ මෙතේරි, කුරක්කන්, බඩු ඉරිඟු ඇතුළු එළවළු වගාවන් සාර්ථක ව සිදු කළ බව ද වි ගොවිතැන කුඩා ආරවල් ආශ්‍රිත ව සිදු කළ බව ද සඳහන් වේ. තව ද කොස්, දෙල් ඇතුළු ගෘහාශ්‍රිත ගස් වර්ග මේ ගම්මානවල සරුවට වැඩි තිබූ බවට ඓතිහාසික දත්ත සාක්ෂි දරයි. කෙසේ වෙතත් උද්‍යානයක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කිරීමත් සමඟ ම ප්‍රදේශයේ හේන් ගොවිතැන මුල් කරගත් ජනාවාස ක්‍රමයෙන් යැපුණු ජනතාව ඉන් ඉවත්කර වෙනත් ස්ථානවලින් ඉඩම් ලබා දී ඇත.

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙළුම : 1 සහ 2 කලාප :

උඩවලව වනෝද්‍යානය හා අවට ගම්මානවල පිහිටීම සිතියම් අංක 1 න් දැක්වේ. එම ප්‍රදේශය කල්තොට සිට උඩවලව හරහා වේලිඔය දක්වා පිහිටි ගම්මානවලින් යුක්ත වේ. එක් ග්‍රාම නිලධාරී වසමක් ගම්මාන කිහිපයක එකතුවකි. උඩවලව වනෝද්‍යානය අවට ගම්මාන 106 ක් පිහිටා ඇති අතර, ඒවා ග්‍රාම නිලධාරී වසම් 23 කට අයත් වේ.

සිතියම් අංක 1

උඩවලව ජාතික උද්‍යානය සහ අවට ගම්මානවල පිහිටීම

මූලාශ්‍රය: උඩවලව වනෝද්‍යාන දත්ත (2006).

මෙම ග්‍රාම නිලධාරී වසම් රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කයේ ඇඹිලිපිටිය, වැලිගෙපොළ හා බලංගොඩ යන ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසවලට හා මොනරාගල දිස්ත්‍රික්කයේ සෙවනගල හා තණමල්විල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසවලට අයත් වේ. මෙම ගම්මානවල පවුල් 11,850 කට ආසන්න පිරිසක් ජීවත් වන බව දත්ත සඳහන් කරයි.

වග අංක 1

උඩවලව වනෝද්‍යානය අවට ගම්මානවල පිහිටීම

දිස්ත්‍රික්කය	ප්‍රා.ලේ. කොට්ඨාසය	ග්‍රාම නිලධාරී වසම	අයත් ගම්මාන	පවුල් සංඛ්‍යාව
මොණරාගල	සෙවනගල	වැලිආර	2	233
		සමගිපුර	3	543
		හබරලුවාව	5	675
		සෙවනගල	7	1200
		කටුපිලගම	4	1847
	තණමල්විල	සූරියආර	6	780
		මහවැව	3	267
		හම්බෙගමුව - උතුර	2	478
		හම්බෙගමුව - දකුණ	4	415
		කහකුරුල්ලන්පැලැස්ස	4	358
රත්නපුර	ඇඹිලිපිටිය	උඩවලව	2	654
		රත්කරවිට	5	112
		පතහඬුව	9	658
	වැලිහෙපොළ	ගල්පාය	5	620
		බඹරගල	2	445
		පළුගහවෙල	9	253
		හඳගිරිය	6	145
		හඳගිරිගොඩ	3	210
	බලංගොඩ	දියවිත්ත	6	239
කළුපිටිය		3	219	
කෝන්ගහමංකඩ		4	430	
05	23	106	11850	

මූලාශ්‍රය: වනජීවී දෙපාර්තමේන්තුව, (2006).

ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති අනෙකුත් ජාතික වනෝද්‍යානය හා සැසඳීමේ දී වැඩි ම ගම්මාන සංඛ්‍යාවකින් වට වූ වනෝද්‍යානය උඩවලව වේ. එය සංඛ්‍යාත්මක ව 106 කි. මේ හේතුව නිසා වනෝද්‍යානයට හා වන සතුන්ට ඇති වන මානව බලපෑම් හා අලි ඇතුන්ගෙන් ගම්වාසීන්ට හා ඔවුන්ගේ දේපලවලට සිදුවන බලපෑම් ද ඉහළ අගයක් ගනී.

4.1 වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත නීතිමය රාමුව

වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත නීතිමය රාමුව තුළ වනෝද්‍යාන භූමිය තුළට කිසිදු ගෘහාශ්‍රිත සහකු ඇතුළ කිරීම තහනම් වේ. මෙම නීතිමය තත්ත්වය වනසත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂක ආඥා පනතේ 6.3 වගන්තිය මගින් මෙසේ පැහැදිලි කරයි.

ගොඵි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙළුම : 1 සහ 2 කලාප :

- (අ) කිසිම තැනැත්තෙකු විසින් යම් තහනම් අධිවියක්, ජාතික උද්‍යානයක්, ස්වභාව රක්ෂිත භූමියක්, වන පිවිසුමක්, ආරක්ෂක ස්ථානයක්, සමුද්‍රීය රක්ෂිත ප්‍රදේශයක් හෝ සීමාන්තික කලාපයක් තුළට කිසිම සතකු ඇතුළු කිරීම හෝ ඒ තුළ යම් සතකු දිගේලි කිරීම, හිඳහස් කිරීම හෝ මුදා හැරීම නො කරනු ලැබිය යුතු ය.
- (ආ) කිසිම තැනැත්තෙකු විසින් යම් ගෘහාශ්‍රිත සතකු යම් ජාතික රක්ෂිත භූමියකට දක්කාගෙන යාම හෝ එබඳු සතකුට එවැනි භූමියකට දඩාවතේ යාමට ඉඩ දීම නො කරනු ලැබිය යුතු ය. යම් ජාතික රක්ෂිත භූමියක් ඇතුළත දී යම් ගෘහාශ්‍රිත සතකු ඇල්ලීම ද එසේ අල්ලා ගැනීමෙන් පසු දින 28 ක් ඇතුළත දී එ සතා පිළිබඳ ව හිමිකම් කියාපෑව හොත් නියමිත දඩයක් ගෙවූ විට ඒ සතාගේ අයිතිකරුට ෬෩ බාරදීම ද අධ්‍යක්ෂ විසින් හෝ අධ්‍යක්ෂ විසින් බලය පවරනු ලැබූ යම් නිලධාරියෙකු විසින් හෝ කරනු ලැබීම නීත්‍යානුකූල වන්නේ ය. මෙම වගන්තියේ විධිවිධානවලින් යමක් උල්ලංඝනය කරමින් ක්‍රියා කරන යම් තැනැත්තෙක් වරදක් කරන අතර, වරදකරු කරනු ලැබීමේ දී එක් අවුරුද්දකට නොඅඩු සහ අවුරුදු 05 කට නොවැඩි කාලයකට දෙයාකාරයෙන් එක් ආකාරයකින් බන්ධනාගාරගත කරනු ලැබීමට යටත් වන්නේ ය.

වනෝද්‍යාන භූමියට ඇතුළු වී සිදු කරන හිතවිරෝධී ක්‍රියාවන් පිළිබඳ 6.1 වගන්තිය මගින් මෙසේ තවදුරටත් සඳහන් කරයි. කිසිම තැනැත්තෙකු විසින් තහනම් අධිවියක්, ජාතික උද්‍යානයක්, ස්වභාව රක්ෂිත භූමියක්, වන පිවිසුමක්, ආරක්ෂක ස්ථානයක්, සමුද්‍රීය රක්ෂිත ප්‍රදේශයක් හෝ සීමාන්තික කලාපයක් තුළ,

- (අ) වන සතුන් දඩයම් කිරීම, වෙඩි දැමීම, මැරීම, තුවාල කිරීම හෝ අල්ලා ගැනීම හෝ මැරුණු හෝ පණ ඇති යම් වන සතකු හෝ එවන් සතකුගේ කොටසක් තම සත්තකයේ තබා ගැනීම තහනම්,
- (ආ) යම් පක්ෂියකුගේ හෝ උරගයකුගේ යම් බිජුවක් ගැනීම හෝ විනාශ කිරීම හෝ කැදැල්ලක් විනාශ කිරීම තහනම්,
- (ඇ) තුවක්කුවක් පත්තු කිරීම, වන සතුන්ට හිරිහැර වන යම් ක්‍රියාවක් සිදු කිරීම, සතුන් බෝවන ස්ථාන කෙරෙහි බාධා වන යමක් කිරීම තහනම්,
- (ඈ) යම් පැළෑටියක් කැපීම, පොතු ගැසීම, සිඳීම, පිළිස්සීම හෝ හානි කිරීම් හෝ එය විනාශ කිරීම හෝ යම් ස්ථානයකින් ඉවත් කිරීම තහනම්,
- (ඉ) වගා කිරීම, පතල් හැරීම හෝ අන් කිසි කාර්යයක් සඳහා යම් ඉඩමක් ශුද්ධ කිරීම හෝ හැරීම තහනම්,
- (ඊ) ගින්නක් පත්තු කිරීම හෝ ගිනි ගෙනයාම තහනම්,
- (උ) යම් සතකුට හෝ පැළෑටියකට හානි කිරීමේ හෝ විනාශ කිරීමේ අරමුණින් එම කාර්යය සඳහා පාවිච්චි කිරීමේ හැකියාව ඇති යම් උගුලක්, පුපුරුණු ද්‍රව්‍යයක්, තුවක්කුවක් හෝ ආයුධයක්, වස ද්‍රව්‍යයක් සත්තකයේ තබා ගැනීම තහනම්,

ඉහත ආඥා පනතේ විධිවිධාන යටතේ වනෝද්‍යානය තුළට කිසිදු අයකුට අවසරයකින් තොරව ඇතුළු විය නො හැකි අතර, 6.3 වගන්තිය අනුව ගවයින් ඇතුළු කිරීම ද සපුරා තහනම් වෙයි.

4.2 උඩවලව වනෝද්‍යානයේ පාරිසරික වැදගත්කම

අතීතයේ වනෝද්‍යානය තුළ සරුවට වැටුණු වන භූමියක් වලවේ ගඟ සීමාවේ පිහිටා ඇත. 1970 දශකයේ හේන් වගාව සඳහා කැළෑ හෙළි කිරීම නිසා පරිසරයට හානි සිදු වී ඇත. එසේ හෙළි කරන ලද කොටස් වනෝද්‍යාන භූමිය තුළ විශාල තෘණ භූමි ලෙස නිර්මාණය වී ඇත.

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙට්ම : 1 සහ 2 කලාප :

උඩවලව වනෝද්‍යානය තුළ ශාක විවිධත්වයක් හා පරිසර පද්ධති විවිධත්වයක් දක්නට ඇත. ඉහත පරිසර පද්ධතිවලට අමතර ව, ආවේණික ව වාසය කරන වන සතුන් ද රාශියකි. මෙම උද්‍යානය තුළ පවුල් 62 කට අයත් ශාක වර්ග 135 ක් වාර්තා වේ. එමෙන් ම ඖෂධීය වටිනාකමක් ඇති ශාක වර්ග ද රාශියකි. එවා අතර තෙල්ලි හා මුඵ යන වර්ග ද විශේෂ වේ.

ඉහත පරිසර පද්ධතිවලට අමතර ව, ආවේණික ව වාසය කරන වන සතුන් ද රාශියකි. අලි ඇතුන් ඇතුළත් ව ක්ෂීරපායී සත්ව වර්ග 46 ක් උඩවලවින් වාර්තා වේ. මෙහි දී ගෝතෘ, තිත් මුවා, කුර් හරකා, ඉත්තාටා, දියබල්ලා, තරියා, හුදුන් දිවියා, වල් උරා යන ක්ෂීරපායී සතුන් වනෝද්‍යානය තුළ ප්‍රමුඛස්ථානයක් ගනී. වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත ව කුරුළු විශේෂ 195 කි. මෙයින් කුරුළු විශේෂ 09 ක් ලංකාවට ආවේණික ය. වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත ව උරග වර්ග 51 ක් වාර්තා වී ඇත. මින් 33 ක් සරපයින් වන අතර, 18 ක් පාද සහිත උරගයින් වේ. මින් සත්ව වර්ග 7 ක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික වේ. මින් වියළි කලාපයට ආවේණික ගරා කටුස්සා විශේෂිත වේ (හෙට්ටිආරච්චි, ශ්‍රී ලාල් නිශාන්ත, 2004)

උහය ජීවි විශේෂ 17 ක් උඩවලවින් හඳුනා ගෙන ඇති අතර, ඉන් විශේෂ 03 ක් ලංකාවට ආවේණික ය. උඩවලව වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය තුළ සමනල වර්ග 135 ක් හඳුනාගෙන ඇත. මින් 16 ක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික ය. මිරිදිය ජලය ආශ්‍රිත ව මත්ස්‍ය වර්ග 30 ක් වාර්තා වී ඇත. මෙයින් 05 ක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික ය.

උඩවලව වනෝද්‍යානය ඉහත කී අයුරින් ජෛව විවිධත්වයක් දරන වටිනා පාරිසරික වැදගත්කමක් හෙබි ශ්‍රී ලංකාව සතු ජාතික උරුමයක් ලෙස සඳහන් කළ හැකි ය.

4.3 උඩවලව වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත සංචාරක කර්මාන්තය

උඩවලවට අයත් මුළු භූමි ප්‍රමාණය සැලකූ විට, මුළු භූමි ප්‍රමාණයෙන් 60% ක් මොනරාගල දිස්ත්‍රික්කයට අයත් වන අතර, ඉතිරි 40% ක ප්‍රමාණය රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කයට අයත් වේ.

ජාතික වනෝද්‍යානයක් ලෙස හඳුන්වන්නේ, මහජනතාව සඳහා විවෘත ව තබන වනජීවී කලාපයකි. එහි දී අවසර පත්‍රයක් රහිත ව වනෝද්‍යානය තුළට ඇතුළු වීම නීතිවිරෝධී ක්‍රියාවකි. උඩවලව, අලි ඇතුන් තැරඹීම සඳහා සංචාරක පාරාදීපයක් වීමට විශේෂ හේතු වී ඇත්තේ ඒ අසල පිහිටි අලි අනාචාරය යි (Elephant Transit Rehabilitation Home). මෙය ඇත්අතුරු සෙවණ ලෙස හඳුන්වනු ලබයි.

වනෝද්‍යානය තැරඹීමට පැමිණෙන සංචාරකයින්ගේ පහසුව සඳහා උද්‍යානය තුළ සංචාරක බංගලා 04 කි. එවා නම් සීනුගල, තිඹිරිගස්මංකඩ, වෙහෙරගොල්ල හා ගෝතවිද්දගල ය. මීට අමතර ව වෙහෙරමංකඩ හා පුත්සඳාර යනුවෙන් කඳවුරු බිම් දෙකක් ද වෙයි. වර්ෂ 2002 දී විදේශීය සංචාරකයින් 12,099 ක් මෙහි පැමිණ ඇති අතර, එම ප්‍රමාණය 2006 වසරේ දී 17,523 ක් දක්වා වර්ධනය වී ඇත. විදේශිකයින් ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණීම තුළින් සංචාරක ව්‍යාපාරයේ දියුණුවට උඩවලව වනෝද්‍යානය එක් අත්වැලක් බව පැවසිය හැකි ය.

වගු අංක 2

වනෝද්‍යානය වෙත සංචාරකයින්ගේ පැමිණීම

වර්ෂය	සංචාරකයන් පැමිණි ගණන	
	දේශීය	විදේශීය
2002	46893	12099
2003	64109	17410
2004	43588	15831
2005	62138	19245
2006	68452	17523
මුළු එකතුව	285180	82108

මූලාශ්‍රය: උඩවලව වනෝද්‍යාන කාර්යාල වාර්තා, (2006)

දේශීය සංචාරකයින්ගේ පැමිණීම ද 2002 වර්ෂයට සාපේක්ෂ ව 2006 වසරේ 46.0% ක වැඩි වීමකි. දේශීය සංචාරකයින් අතර පාසල් සිසුන්ගේ සහභාගිත්වය විශේෂත්වයක් ගනී. උද්‍යානය තුළ පරිසර පද්ධතිය, සත්ව විශේෂ වැනි ජෛව විවිධත්වය සම්බන්ධයෙන් දැරුවන්ගේ දැනුම වර්ධනය කරගැනීමට එය තෝතැන්නක් වී ඇත.

වනෝද්‍යානය වෙත දේශීය හා විදේශීය සංචාරකයින් පැමිණීම උඩවලව හුම් භාගය අයත් රත්නපුර හා මොනරාගල පළාත් සභාවල ආදායම ඉහළ යාමට හේතු වී ඇත. මෙහි දී දේශීය හා විදේශීය සංචාරකයින් උඩවලව තැරඹීමෙන් ලබන මුළු ආදායම මුදල් අමාත්‍යාංශයට ලබා දිය යුතු අතර, මුදල් අමාත්‍යාංශය මගින් මුළු ආදායමෙන් 50% ක් වන සංරක්ෂණ අරමුදල සඳහා වෙන් කරන අතර, ඉතිරි 50% සබරගමුව හා ඌව පළාත් සභාවලට ලබා දේ. සබරගමුව හා ඌව පළාත් අතර හුම් ප්‍රමාණය බෙදීමේ ප්‍රතිශතය අනුව එම මුදලින් 60% ක් ඌව පළාත් සභාවට ද, ඉතිරි 40%, සබරගමු පළාත් සභාවට ද වෙන් කෙරේ.

සංචාරකයන් විශාල ලෙස උඩවලව වනෝද්‍යානයට පැමිණීම හේතු කොටගෙන සංචාරක ව්‍යාපාරය ආශ්‍රිත ව රැකියා විශාල ප්‍රමාණයක් උත්පාදනය වී ඇත. සංචාරක හෝටල් කර්මාන්තය, අවන්හල්, ස්වයං රැකියා, කෘෂි ආශ්‍රිත නිපයුම් හා අනෙකුත් ද්‍රව්‍ය අලෙවි අවස්ථාවන්, උද්‍යානය තුළට සංචාරකයින් රැගෙන යන ජීප් රථ හා ඒ ආශ්‍රිත රැකියා, සංචාරක මඟ පෙන්වන්නන් යනාදිය තුළින් වනෝද්‍යානය අවට ප්‍රදේශයට ආවේණික වූ ජීවනෝපාය මාර්ග ප්‍රවර්ධනය වී ඇත.

5. වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත නිදැලි ගව පාලන ක්‍රමය

වනෝද්‍යානය තුළට ගෘහාශ්‍රිත ගවයින් ඇතුළු කිරීම නිසා වන ජීවින් සඳහා ආහාර හීඟවීම, ලෙඩ රෝග වැළඳීම, පාංශු බාදනය, ජලය දූෂණය වීම ඇතුළු ගැටළු රාශියක් උදගත වී ඇත.

5.1 ආහාර හීඟකම

දිනකට එක් ගවයෙකුට තණකොළ කිලෝග්‍රෑම් 20 ක් අවශ්‍ය වන අතර, 2007 වර්ෂය අවසානය වන විට උද්‍යානය තුළ පිටස්තර ගවයින් 20,000 කට අධික ප්‍රමාණයක් සිටින බවත්, ඔවුන් සඳහා දිනකට තෘණ කිලෝග්‍රෑම් 40,000 ක් අවශ්‍ය බවත් සඳහන් වේ. අලියෙක් සඳහා දිනකට තණකොළ කිලෝග්‍රෑම් 150 ක් අවශ්‍ය වන අතර, උද්‍යානය තුළ අලි ඇතුන් 450-500

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙළුම : 1 යන 2 කලාප :

කට අධික ප්‍රමාණයක් සිටී. මෙම අලි ඇතුන් සංඛ්‍යාව සඳහා දිනකට තෘණ කිලෝග්‍රෑම් 75,000 ක් අවශ්‍ය වේ. උද්‍යානය තුළ සිටින අලි ඇතුන්ගේ පමණක් දින 5 ක ආහාර ගවයින් එක් දිනක දී ආහාරයට ගන්නා බව මෙම දත්ත අනුව පැහැදිලි වේ. මීට අමතර ව උද්‍යානය තුළ තණ ආහාරයට ගන්නා ගෝත, මුව, කුළු හරක් වැනි වන ජීවීන් රාශියක් ද සිටිති. වනාන්තරය තුළ ඇති ශාක වර්ග ආහාරයට ගන්නා ඉහත වන ජීවීන්ට විශේෂයෙන් වියළි දේශගුණික කාලපරාසයක් තුළ උග්‍ර ආහාර හීඟයකට මුහුණ පෑමට සිදු වන බව බව වනජීවී දෙපාර්තමේන්තු දත්ත සඳහන් කරයි.

වනෝද්‍යානය තුළට ගවයින් ඇතුළු කිරීම නිසා විශේෂයෙන් නියං කාලවල දී තෘණ හීඟයක් පවතින බව නියැදියේ 61.7% ක් පිළිගනී. මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් උග්‍රවීමට හේතුපාදක වී ඇත්තේ උද්‍යානය තුළ ගඳපාතා, කටු පඳුරු, ලෑන්ටාතා සහ පකොක් වැනි සතුන් ආහාරයට නොගන්නා ශාක ව්‍යාප්තිය ඉහළ යාම යි. මෙම වල් ශාක නිසා තෘණ වගාව විනාශ වී යන තත්ත්වයක් ද නිරීක්ෂණ දත්තවලින් පැහැදිලි විය.

තව ද වියළි කාලවල දී වනෝද්‍යානයට පරිබාහිර ප්‍රදේශවල එනම්, හම්බන්තොට, කීරිත්ද, සූරියවැව, කටුවන, වීරකැටිය හා ඇතිමළුව වැනි ප්‍රදේශවල ගවහිමියෝ ද වනෝද්‍යානය අසල ගවගාල ඉදි කර, ගවයින් ඇතුළත් කරති. රකඹලාගම ප්‍රදේශයට ඉහත සඳහන් ප්‍රදේශවලින් ගව හිමියන් 15 කට අධික පිරිසක් පැමිණ ගවයින් 3000 කට වැඩි ප්‍රමාණයක් උද්‍යානය තුළට ඇතුළු කර ඇත. වන ජීවීන් හා ගවයින් ආහාරයට ගැනීමට කැමැත්තක් දක්වන්නේ වනෝද්‍යානයේ එක ම ප්‍රදේශයක තෘණ වීම ද, උද්‍යානයේ තෘණ අඩු වීමට හේතුවක් බව හෙළි විය. එලෙස ම වියළි කාලවල කැලෑ ගිනි තැබීම, ගිනි ගැනීම වැනි කරුණු නිසා ද තෘණ විනාශ වන බව ගොවීන්ගේ අදහස විය. මෙහි දී කැලෑ ගිනි තැබීම සිදු කරනු ලබන්නේ සතුන් දඩයම් කරන බාහිරින් පැමිණි පුද්ගලයන් විසින් බව ද හෙළි විය.

5.2 ජලය හිඟවීම

වන ජීවීන්ගේ පානය සඳහා මෙන් ම මි ගවයින් තෙම්මට හා ජලයේ බැස සිටීමට ජල මූලාශ්‍ර අවශ්‍ය වේ. නියැදියේ සාමාජිකයින්ගෙන් 83.4% ක් සතුන්ගේ පානය සහ තෘණ සඳහා උන් ව ජලාශවලට දැමීම සිදු කරති. උද්‍යානය තුළ හා ඉන් බාහිර ව පිහිටි මෙම ජල මූලාශ්‍ර පහතින් සඳහන් කර ඇත.

වනෝද්‍යානය තුළ		වනෝද්‍යානයෙන් ජිටන	
උඩවලව ජලාශය	කිටුලිඳු ආර	කුඩාව	සියඹලාගස් වැව
මහආර වැව	කව්ඩුලු ආර	වලවේ ගඟ	ගිනිගල් පැලෑස්ස
හබරඑආර	මලකඳුරආර	කීරිඉබ්බන් ආර	කටුව වැව
පැලෑස්ස		තෙළුම් වැව	මයිලගස් වැව
මලබොටුආර		මහ වැව	දඹේ වැව
ගල්අමුණ		මී ගඟ ආර	පුංචි වැව
මව්ආර		නිබොල්කැටිය ගඟ	තුම්මෝදර වැව
දිගගල්ආර		කොටුල් ආර	කුකුල්කටුවවැව
මොරපොල ආර		බිම්ගල් වැව	මැද වැව
උණුගල ආර		කටුපිල වැව	කුකුල්කටුවවැව
		කව්ඩුලු ආර	පහහටුව ආර
		මඩ ආර	

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙළුම : 1 සහ 2 කලාප :

වනෝද්‍යානය තුළ ජල මූලාශ්‍ර 12 කට අධික ප්‍රමාණයක් සහ උද්‍යානයෙන් පිටත ජල මූලාශ්‍ර 22 ක් පමණ අවශ්‍යතා සඳහා භාවිතා කරයි. අධික ලෙස පාන කාලවල දී ජලය සිඳී යන අතර, ඉතිරි වන ජලයේ මි හරක් ළැහීම නිසා පානීය ජලය අපවිත්‍ර වීම ද සිදු වී ඇත. කිසිදු සත්වයෙකු අපවිත්‍ර වූ ජලය භාවිතා නො කරන බව පැහැදිලි විය.

5.3 ගවයින්ට වැළඳෙන රෝග වන සතුන්ට වැළඳීමේ හැකියාව

ගවයින්ට එක් කාල පරාසයක් තුළ මුඛකුර රෝගය වැළඳේ. මෙය බෝවන රෝගයක් වන හෙයින්, වනෝද්‍යානය තුළ කුර සහිත වන සතුන්ට වැළඳීමේ හැකියාව ඇත. එය විශාල ගැටළුවක් වන අතර, ගෘහාශ්‍රිත සතුන්ට මේ සඳහා බෙහෙත් ලබා දිය හැකි වුව ද වනසතුන්ට කුමක් කරන්නේ ද? යන ගැටළුව වනෝද්‍යානය භාර නිලධාරීන්ගේ නොවිසඳෙන ප්‍රශ්නයක් බවට පත් ව ඇත.

5.4 වෙනත් ගැටළු

ඉහත මූලික ගැටළු හැරුණු කොට පාංශු බාදනය තවත් එක් ගැටළුවකි. ගවයින් රංචු වශයෙන් කුඩා වැව් හා ජල මූලාශ්‍ර අසල ගැටපීම හා ළැහීම නිසා එවායේ ඉටුරු විනාශ වී ඇත. මෙසේ කැඩී බිඳී යන වැව් ඉටුරු වර්ෂා කාලයේ දී සෝදා පාරවට ලක් වී ඇති බවට වනෝද්‍යානය තුළ නිරීක්ෂණ දත්තවලින් මනාව පැහැදිලි විය.

තව ද දිනකට ගවයින් විශාල සංඛ්‍යාවක මළ මූත්‍රා ජලාශවලට එකතුවීම නිසා ජලය සිඝ්‍රයෙන් අපවිත්‍ර වීමට භාජනය වෙයි. මෙම තත්වය මත අලි ඇතුන් ඇතුළු වන සතුන්ට අපවිත්‍ර ජලය පානය කිරීමට සිදුවීමෙන් විවිධ ලෙඩ රෝග ඇතිවිය හැකි ය. එපමණක් නොව උඩවලට ජලාශයේ ජලය පරිහරණය කරන ජනතාවට ද එය දැඩි ලෙස බලපෑ හැකි ය.

තව ද ගවයින් උද්‍යානය තුළට ඇතුළු කිරීම සඳහා සමහර ස්ථානවල වැදි වැටේ කණු කඩා දමා ඇත. එ තුළින් අලින් ගම් වැදීම සිදුවන අතර, මේ නිසා මිනිස් හා සත්ව ජීවිත මෙන් ම ගේ දොර හා කෘෂිකාර්මික වගාවන් විනාශ වී ඇත.

වනය තුළ ජීවත් වන කුළු හරක් ගවයින් සමග එකතු වීම නිරන්තරයෙන් සිදු වේ. එසේ එකතු වන කුළු හරක් ගවයින් සමග උද්‍යානයෙන් පිටතට දක්කා ගෙන ගොස් මසට අලෙවි කිරීමක් සිදු වේ. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ව්‍යාජතරය තුළ සිටි 20,000 ක් පමණ වූ කුළු ගවයින් සංඛ්‍යාව 2007 වර්ෂය වන විට 600 දක්වා අඩු වී ඇත (වනජීවි දෙපාර්තමේන්තුව, 2007).

මේ හැරුණු කොට, වනෝද්‍යානයට පිටස්තර පුද්ගලයන් ඇතුළු වීමෙන් හානියක් සිදුවන බව නිදැදියේ 58% කගේ අදහස වූ අතර, සතුන් දඩයම් කිරීම, ගස් කැපීම, මැණික් ගැරීම, ගංජා භේත් වගාව. ගවයින් සොරකම් කිරීම, ගවයින් සමග කුළු හරක් උද්‍යානයෙන් පිටතට ගැනීම, සතුන් අල්ලා ගැනීමට වනය ගිනි තැබීම, මාරු ඇල්ලීම හා නිදන් හැරීම, වනයට සිදුවන හානි සඳහා උදාහරණ වේ. උද්‍යානය තුළ ගස් කපා නිබීම, උද්‍යානය ගිනි තැබීම ආදිය අධ්‍යයනයේ දී නිරීක්ෂණය කිරීමට හැකි විය. වන ජීවීන් මරා ප්‍රවාහනය කිරීම පිළිබඳ ව ජනමාධ්‍ය මගින් හෙළි වූ අතර, එම කාර්යයන් සිදු වන්නේ උද්‍යානයට පැමිණෙන පිරිස්තර පුද්ගලයන් වෙතින් ය.

6. උඩවලව ආශ්‍රිත කිරි කර්මාන්තය

ඉතා පුරාණයේ සිට පැවත එන ග්‍රාමීය කර්මාන්තයක් ලෙස කිරි කර්මාන්තය හැදින්විය හැකිය. රුහුණේ මිකිරි සඳහා ප්‍රධාන කිරි නිෂ්පාදන ප්‍රදේශය වනුයේ, උඩවලව හා එ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය යි. එනම්, රුහුණේ මි කිරි කර්මාන්තය ප්‍රධාන ලෙස ම රැඳී පවතිනුයේ උඩවලව ප්‍රදේශයේ කිරි නිෂ්පාදනයේ පැවැත්ම මත ය. මෙම කිරි ආශ්‍රිත කර්මාන්තයේ නියැලෙන ජන සංඛ්‍යාව අතිවිශාල ය. පහත සඳහන් විස්තරාත්මක දත්තවලින් පැහැදිලි වන්නේ, එ එ පුද්ගලයින් මෙම කර්මාන්තය තුළින් තම ජීවනෝපාය මාර්ගය කෙසේ හෝ සකසා ගන්නා ආකාරය යි.

ගම්භාරයක් ලෙස හඳුන්වන ගවහිමියන්ගේ ප්‍රධාන ජීවනෝපාය මාර්ගය සත්ව පාලනය වන අතර, නමාගේ ඇවැමෙන් එම කර්මාන්තය දැරුවන්ට උරුම කර දෙයි. එනමුත් ගම්භාරයාගේ ඇවැමෙන් කර්මාන්තය අතහැර ඇති අවස්ථා ද අධ්‍යයනයේ දී හමුවිය. මෙම ගම්භාරයන් පාරම්පරික ගව හිමියන් වන අතර, පාරම්පරික පැවත නො එන නමුත් මෙම කාර්යයේ යෙදුණු පිරිස ද මේ අතර වූහ. මොවුහු අමු කිරි අලෙවි කිරීම හෝ කිරි මුදවා අලෙවි කිරීම සිදු කරති. ගම්භාරයා හෝ දැරුවන් ගවපාලනය නම් වූ අතිදුෂ්කර කාර්යයේ යෙදෙන්නේ ඉතා ස්වල්ප ව ය. ගවයන් රැකබලා ගැනීමට හා මුර කිරීමට වෙත ම පුද්ගලයන් කුලී පදනම මත යොදා ගෙන තිබුණි. මේ අයට මාසික වේතන ගෙවූ අතර, සමහර අවස්ථාවල දී කුලිය වශයෙන් ගවයින් ලබා දුන් අවස්ථාව ද අධ්‍යයනයේ දී හමු විය.

ගව රංචුවක විශාලත්වය අනුව දිවා හා රාත්‍රී කාලයේ බලා ගන්නා අයගේ සංඛ්‍යාව වෙනස් වනු ඇත. බොහෝ දුරට රාත්‍රී කාලයේ ගවගාලේ පැළක ළඟින් මුරකරු දිවා කාලයේ බලා ගන්නා අය ම වන අවස්ථා ඇත. මොවුන් කිරි දෙවීමේ කාර්යය සිදු කරන අතර, ලබන මාසික වැටුප පවුලේ ප්‍රධාන ආදායම් මාර්ගය වෙයි.

එ හැරුණු කොට, අමු කිරි මිල දී ගෙන, මුදවා, අලෙවි කිරීමේ නිරත පුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ යෝග්‍යව කර්මාන්තකරුවෝ ද මේ අතර වෙති. මේ සඳහා හඳුනා ගත් ගව ගාල්වලින් කිරි මිල දී ගනු ලැබේ. එ හැරුණු විට කිරි මුදවා අලෙවි කරන ස්ථානවලින් මිලට ගෙන අලෙවි කරන අවස්ථා ද ඇත.

මෙහි දී ගවහිමියන් විසින් කිරි මුදවා අලෙවි කරනු ලැබීමේ දී පාරිභෝගිකයන් අතර ගුණත්වය පිලිබඳ විස්වාසය ඉහළ බව සාකච්ඡාවල දී පැහැදිලි විය.

මිට අමතර ව උඩවලව කිරි කර්මාන්තය තුළින් රැකියා අවස්ථා රාශියක් බිහි වී ඇත. කිරිහට්ටි නිෂ්පාදනය (වෙනත් ප්‍රදේශවල), කිරිහට්ටි ගමන් ගමට ගොස් අලෙවි කිරීම, කිරිහට්ටි ගබඩා කර අලෙවි කිරීම, මැටිහට්ටි වෙනුවට පලාස්ටික් හට්ටි නිපදවීම, හට්ටි ගැට ගැසීම සඳහා ලණු නිෂ්පාදනය මේවා අතර ප්‍රමුඛ වේ. තව ද ඉහත යෙදවුම් ප්‍රවාහනය සඳහා වෙනම ප්‍රවාහන පද්ධතියක් මෙන් ම ගොම පොහොර අලෙවිය අනෙකුත් රැකියා අවස්ථා ය. කෙසේ වෙතත් මාර්ග දුෂ්කරතා හේතුවෙන් බොහෝ ගවගාලු තුළින් ගොම පොහොර අලෙවිය සිදු නො වූව ද, නගරාසන්න ගාල්වලින් ගොම පොහොර අලෙවිය සිදු වේ. විශේෂයෙන් නුවරඑළිය වැනි එළවලු නිෂ්පාදනය ඉහළ දිස්ත්‍රික්කවලින් ගොම පොහොර සඳහා ඉල්ලුමක් නිර්මාණය වී ඇත. මේ අන්දමට උඩවලව වන උද්‍යානය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය ගම්වාසීන්ගේ ආර්ථික වර්ධනය කෙරෙහි විවිධාකාරයෙන් දායක වී ඇත.

වගු අංක 3

ගව පාලනයේ අරමුණු

අවශ්‍යතාවය ප්‍රමාණය	සබරගමුව		ඌව	
	ප්‍රතිශතය	ප්‍රමාණය	ප්‍රතිශතය	ප්‍රමාණය
කිරි සඳහා	57	85.1	92	85.2
කිරි සහ මස් සඳහා	07	10.4	14	13.0
කිරි, මස් හා සත්ත්ව ශ්‍රමය	03	4.5	02	1.8
මුළු	67	100	108	100

මූලාශ්‍රය: සමීක්ෂණ දත්ත, (2007).

උඩවලව ප්‍රදේශයේ ගව පාලනය ප්‍රධාන අරමුණු 3 ක් පෙරදැරි ව සිදු කෙරෙන බව පැහැදිලි විය. එනම්, කිරි සඳහා පමණක්, කිරි හා මස් පිණිස සහ සත්ව ශ්‍රමය සපයා ගැනීම සඳහා සත්ව පාලනයේ යෙදීම වශයෙනි,

සබරගමුව හා ඌව පළාත් දෙකේ හී ම කිරි ගොවීන් 85% කගේ මූලික අරමුණ කිරි ලබා ගැනීම සඳහා සත්ව පාලනය යි. සමස්ත නියැදියේ 1.8% ක් කිරි සහ මස් සඳහා සත්ව පාලනය සිදු කරති. සත්ව ශ්‍රමය යොදා ගෙන ඇත්තේ ඉතාම සීමිත පිරිසකි. කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා සත්ව ශ්‍රමය භාවිතා කරන්නේ නම්, යන්ත්‍ර උපකරණ සඳහා වියදම් කරන වියාල මුදලක් ඉතිරි කරගැනීමට හැකියාව පැවතීමේ, නමුත් වර්තමානයේ ගොවිජනතාව සත්ව ශ්‍රමයෙන් ඇත් වී කටයුතු කරන බව පැහැදිලි විය.

ගොවි කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවල දී පැහැදිලි වූයේ, මස් සඳහා සතුන් අලෙවියෙන් හොඳ ආදායමක් ලබා ගත හැකි බව යි. වසර 4-5 කට වරක් පිරිමි සතුන්, කිරි වර්ත ලද ගැහැනු සතුන්, වඳ ගැහැනු සතුන් අලෙවි කිරීම සිදු කරයි. එක් සතකු අවම වශයෙන් මස් සඳහා විකුණන මිල රු. 10000-15000 අතර පරාසයේ විය. කිරිවලට වඩා වැඩි ආදායමක් සත්ව අලෙවියෙන් ලබන බව පැහැදිලි විය. සමහර ගොවීන් පැවසූයේ, ගවයින් 150-200 ක පට්ටියක් සතුටු ව බැංකු ගිණුමකට වඩා වාසිදායක බව යි. තව ද නිදැල්ලේ රංචු වශයෙන් ඇති කරන මෙම සතුන්ගේ ආහාර සඳහා කිසිදු වියදමක් වැය නොවන අතර, සියලු අවශ්‍යතා වනෝද්‍යානය තුළින් සපයා ගනී.

6.1 සත්ව පාලන ක්‍රමවේදය

සත්ව පාලන ක්‍රමවේදය ආහාර තුනක් අනුව සිදුවන බව පැහැදිලි වේ. එනම්, නිදැලි, දිගේලි (සුක්ෂම) සහ තෘණ කපා දීම යි. නිදැලි ක්‍රමයේ දී වනෝද්‍යානය, වෙනත් පෞද්ගලික ඉඩම්, කුඹුරු යායවල් හා පාර අද්දරවල නිදැල්ලේ සතුන්ට තෘණ කැවීම සිදු කරයි. දිගේලි ක්‍රමයේ දී ද තම ඉඩම්, අසල්වාසී ඉඩම් හා රජයේ ඉඩම් ප්‍රයෝජනයට ගෙන තිබේ. තෘණ කපා දී සත්ව පාලනයේ යෙදීම ඉතා සුළු වශයෙන් සිදු වී තිබේ.

සබරගමු පළාතේ 67% ක් හා ඌව පළාතේ 94% ක් නිදැලි ක්‍රමය යටතේ සතුන් ඇති කරන අතර, මෙම ප්‍රමාණයේ සමස්තය ගත් විට මුළු නියැදියෙන් 84% ක ප්‍රමාණයකි. මෙම නිදැලි ක්‍රමයට සතුන් ඇති කිරීමේ දී සතුන් තෘණ සඳහා යැවිය හැකි පහසු ම ස්ථානය ලෙස උඩවලව වනෝද්‍යානය තෝරා ගනී. නියැදියේ ගොවීන්ගෙන් 147 දෙනකු නිදැලි ක්‍රමයට සතුන් පාලනය

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙළුම : 1 සහ 2 කලාප :

කළු, වනෝද්‍යානයට සතුන් ඇතුළත් කරන්නේ ගොවීන් 132 දෙනෙකු (90%) පමණි. ඉතිරි 28 (10%) වෙනත් ඉඩම්වල කීදැලි ක්‍රමයට ගව පාලනය සිදු කරති. ගවයන් වනෝද්‍යානයට දැමීම පහසු වීම පිණිස වනෝද්‍යානය ආසන්නයේ වියාල ගාල ප්‍රමාණයක් දක්නට ලැබෙන අතර, එ එ ප්‍රදේශ අනුව දිවා හා රාත්‍රී කාල අනුව සතුන් වනෝද්‍යානයට ඇතුළු කරයි. සමස්ත නියැදිය ගත් විට උදය කාලයේ දී ගොවීන් 53% ක් ද රාත්‍රී කාලවල දී 32.5% ක් ද උදය හා රාත්‍රී කාලයේ දී 14.5% ක් ද වශයෙන් ගොවීන් විසින් තම ගවයන් වනෝද්‍යානයට මුදා හරිනු ලබයි. එ එ ප්‍රදේශ අනුව මෙසේ සතුන් උඩවලව වනෝද්‍යානයට මුදා හැරීම සිදු කෙරේ.

වග අංක 4

සත්තව පාලන ක්‍රමවේදය

අවශ්‍යතාවය	සබරගමුව		ඌව		එකතුව	
	ප්‍රමාණය	ප්‍රතිශතය	ප්‍රමාණය	ප්‍රතිශතය	ප්‍රමාණය	ප්‍රතිශතය
කීදැලි ක්‍රමය	45	67.1%	102	94.4%	147	84%
දිගේලි කිරීම	19	28.3%	03	2.8%	22	12.6%
තෘණ කපා දීම	03	4.6%	03	2.8%	06	3.4%
එකතුව	67	100.0	108	100.0	175	100.0

මූලාශ්‍රය: සම්පූර්ණ දත්ත, (2007).

කීර් ලබා ගන්නා දෙනුත් උඩවලව වනෝද්‍යානය තුළට මුදා හැරීමේ දී එම දෙනගේ පැටියා ගවගාලේ සාදන ලද කුඩා මඩුවක බැඳ තබයි. දිවා හෝ රාත්‍රී කාලයේ ඇතුළු කළ ද මෙම ක්‍රියාදාමය සිදුවන අතර, තම පැටියා ගවගාලේ සිටින නිසා මව් එළදෙන අතිවාරයෙන් ම තැවත ගවගාලට පැමිණේ. ගව දෙනුත් සමග මුළු පට්ටිය ම උද්‍යානයෙන් පිටතට පැමිණීම සිදු වේ. දිවා කාලයේ දී මෙම ගවයන් රැක බලාගන්නකු ද වනෝද්‍යානය තුළට යයි. රාත්‍රී කාලයේ දී ගවයන් සමග වනෝද්‍යානය තුළට රැකබලා ගන්නකු ඇතුළු වීම නිසා ඉහතින් සඳහන් කළ පරිදි විවිධ වූ ගැටළු රාශියකට උද්‍යානය මුහුණ පා ඇති බව ද සාකච්ඡා ඇසුරෙන් හෙළි විය.

6.2 කීර් නිෂ්පාදනය

උඩවලව වනෝද්‍යානය වටා පිහිටි ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල මට්ටමින්, කීර් ගොවීන් ප්‍රමාණය, දිනක කීර් නිෂ්පාදනය හා සත්ව සංඛ්‍යාව වග අංක 5 න් ඉදිරිපත් කර ඇත. උඩවලව වටා ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස තුළ මීගව පාලනයේ යෙදෙන ගොවීන් 621 ක් වන අතර, එළගව පාලනයේ යෙදෙන ගොවීන් 3,561 කි. ගෘහස්ත මට්ටමින් කීර් ගවයකු හෝ දෙදෙනෙක් පාලනය කරන ගොවීන් ද කීර්ගව පාලනයේ යෙදෙන ගොවීන්ගේ ලේඛනයට ඇතුළත් වී ඇත. මීගව පාලනයේ දී එළගව පාලනයට වඩා කැප කීර්මක් සිදු කළ යුතු ය. එ නිසා මීගව පාලනයේ යෙදෙන ගොවීන් එළගව පාලනයේ යෙදෙන සංඛ්‍යාවට වඩා අඩු අගයක් ගෙන ඇත.

වගු අංක 5

උඩවලව වනෝද්‍යානය අවට ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල බලප්‍රදේශ තුළ කිරි කර්මාන්ත ආශ්‍රිත දත්ත- 2007 වර්ෂය

ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල බලප්‍රදේශය	මි ගව පාලනය		එළ ගව පාලනය		දිනකට කිරි නිෂ්පාදනය (ලීටර්)	
	ගොවීන් සංඛ්‍යාව	මිගව සංඛ්‍යාව	ගොවීන් සංඛ්‍යාව	එළගවයින් සංඛ්‍යාව	මිකිරි	එළකිරි
ඇඹිලිපිටිය	146	6,753	776	5,809	5,400	1,608
වලීගෙපොල	37	1,892	266	1,281	1,850	438
බලංගොඩ	32	410	601	2,042	320	1,133
සෙවනගල	178	8,726	692	4,195	6,980	2,202
තණමල්විල	228	13,891	1,226	9,205	5,641	2,531
එකතුව	621	31,672	3,561	22,532	20,191	7,912

මූලාශ්‍රය: පළාත් කෘෂිකර්ම කාර්යාලය, ඌව සහ සබරගමු පළාත් සභා, (2007).

ඉහත දත්ත අනුව, උඩවලව වනෝද්‍යානය වටා එළගවයින් 22,532ක් හා මි ගවයින් 31,672 ක් ගව පාලනයේ යෙදවනු ලැබ ඇත. මුළු සත්ව ප්‍රමාණය ගත් විට එළ හා මිගව සතුන් සංඛ්‍යාව 54,204 කි. මෙම ප්‍රමාණය ශ්‍රී ලංකාවේ මුළු එළ හා මි ගව සත්ව ගහණයෙන් 3.5% කි. කිරි නිෂ්පාදනය පිළිබඳ සැලකීමේ දී උඩවලව වටා ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස තුළින් දිනකට මිකිරි ලීටර් 20,191 ක් හා එළකිරි ලීටර් 7,912 ක් නිෂ්පාදනය වී ඇත. මෙම කිරි නිෂ්පාදන ප්‍රමාණය, ශ්‍රී ලංකාවේ, එළකිරි හා මිකිරි නිෂ්පාදනයට දක්වන දායකත්වය වගු අංක 6 මගින් තවදුරටත් පැහැදිලි කර ඇත.

වගු අංක 6

ශ්‍රී ලංකාවේ කිරි නිෂ්පාදනයට උඩවලව ආශ්‍රිත ප්‍රදේශ තුළින් ලබා දෙන දායකත්වය -2007

කිරි වර්ගය	ශ්‍රී ලංකාව	උඩවලව ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය	
		ලීටර්	* ලීටර්
එළකිරි	169,278,000	2,887,880	1.71
මිකිරි	32,280,000	7,369,715	22.83

* දිනක නිෂ්පාදනය x දින 365 = වසරක නිෂ්පාදනය

මූලාශ්‍රය: ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව, ඌව හා සබරගමු පළාත් සභා, (2007).

මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ, ශ්‍රී ලංකාවේ මුළු මිකිරි නිෂ්පාදනයෙන් 22.8% ක් උඩවලව වටා පිහිටි ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස තුළ මිගව පාලනයේ යෙදෙන්නන් විසින් සැපයෙන බව යි. මේ අනුව රුහුණේ මිකිරි සඳහා උඩවලවෙන් වැඩිපුර දායකත්වයක් ලබා දෙන බව සංඛ්‍යාත්මක ව සනාථ වනු ඇත. එමෙන් ම උඩවලව ආශ්‍රිත කිරි කර්මාන්තය රකගැනීම අනිවාර්යයෙන් සිදුවිය යුත්තක් බව පැහැදිලි වේ. තව ද රුහුණේ කිරි කර්මාන්තය තුළින් රකියා අවස්ථා රාශියක් උත්පාදනය වී ඇති අතර, විරකියාවට පිලියමක් මේ තුළින් ලැබී ඇත.

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙළුම : 1 සහ 2 කලාප :

එලෙස ම ගවමස් කර්මාන්තයට ද කිසියම් පිටුවහලක් මේ තුළින් උදා වී ඇත. ගොවීන් ඊ පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමට ඇති අකමැත්ත හේතුවෙන් අදාළ දත්ත දක්වා සපයා ගැනීමට අපහසු විය.

6.3 කිරි කර්මාන්තය ආශ්‍රිත අතුරු නිෂ්පාදන

උඩවලට විනෝදායන වටා ප්‍රදේශය තුළ කිරි කර්මාන්තය ආශ්‍රිත අතුරු නිෂ්පාදනයකි, මුද්‍රවන ලද මිනිරි. සමස්ත නියැදියේ 10.3% ක් කිරි ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන සිදු කරති. මෙම ප්‍රමාණයෙන් 5.7% ක් සබරගමුව ප්‍රදේශයෙන් වන අතර, 4.6% ක් ඌව පළාත් නියැදියෙහි. ප්‍රධාන වශයෙන් කිරි නිෂ්පාදනය සිදු වුව ද මස් පිණිස සතුන් අලෙවිය ද මෙහි එක් ප්‍රධාන ආදායම් මාර්ගයකි. පිරිමි සතුන්, පැටවුන් නො ලබන දෙනුන්, වයසට ගිය සතුන් තබන්නා කිරිම වියලා වශයෙන් පාඩු සිදු කරන නිසා මෙලෙස සතුන් මසට අලෙවි කරන බව සඳහන් විය. තව ද සත්ව පාලන කර්මාන්තය තුළින්, අතුරු ඵලයක් ලෙස ඊට වාසු ඵකක සාදා ගැනීමේ හැකියාව පවතී. නියැදි සමීක්ෂණයේ දී ආවරණය කළ ගොවීන්ගෙන් 95% කට ඊට වාසු ඵකකයක් සාදා ගැනීමට මුදල්මය හැකියාව ඇත. නමුත් ඊටවාසු ඵකකයක් සාදා ගැනීමට කැමති ප්‍රමාණය නියැදියෙන් 32% කි. ඊ පිළිබඳ දැනුම හා අවබෝධය ලබා දෙන්නේ නම්, තම විඳදමින් මෙම කාර්යය සිදු කිරීමට ඔවුන් කැමැත්ත ප්‍රකාශ කර තිබේ.

6.4 විනෝදායන ආශ්‍රිත නිදැලි ගව පාලන ක්‍රමයේ දී ගොවීන් මුහුණපාන අපහසුතා

විනෝදායන තුළින් කිරි ගවයින්ට නොමිලයේ ජලය හා ආහාර ලැබුණත් වර්තමානයේ මෙම ගොවිභූ විවිධ ගැටළු රාශියකට මුහුණ දී සිටිති. වනජීවී නිලධාරීන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය නිසා වැටලීම් හා දඩ ගැසීම්වලට ගොවිභූ මුහුණ දෙති. වනය තුළ සිටින ජාචාරම්කරුවන්, ගව හිමියන් උද්‍යානය තුළින් පලවා හැර, ගවයින් සොරකම් කළ අවස්ථා ද හමු විය. තව ද උද්‍යානය තුළ සිටින අලීන් පැත්තවීම නිසා කරදරවලට ද මුහුණ පෑ කිරි ගොවීන් ද හමු විය. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ, මෙම ගොවීන්ට ද උද්‍යානය තුළ පවා නිසි ආරක්‍ෂාවක් නොමැති බව යි. ජීවිතය පරදුවට කබා රුදුරු වන සතුන් සිටින උද්‍යානය ගව පාලනය සඳහා යොදා ගන්නේ තමන්ගේ ජීවන මාර්ගය යහපත් කරගැනීමට ය. ඊ තුළින් දේශීය කිරි නිෂ්පාදනය ඉහළ නැංවෙන නමුත්, කිරි ගොවියා ද ආරක්ෂා කරගැනීමට කිසියම් හෝ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමේ අවශ්‍යතාව මින් පෙනී යයි.

වර්ෂ 2006 ජනවාරි මස සිට සමීක්ෂණය සිදු වූ කාලය දක්වා සිදු වී ඇති සත්ව පාලන අතතුරු සම්බන්ධ ව දත්ත ලබා ගන්නා ලදී. ගවයින් අතතුරුවලට භාජනය වීම කිරි ගොවීන්ට සිදුවන බරපතල පාඩුවකි. ලෙඩ රෝගවලට ගොදුරු වීම්වලට අමතර ව සොර සතුරු උවදුරු, උගුල්වලට හසු වීම්, වන සතුන්ට ගොදුරු වීම් සහ බදින ලද තුවක්කුවලට බිලි වීම් ප්‍රධාන වශයෙන් සිදුවන අතතුරු ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. සතුන් නිදැල්ලේ හැසිරීම නිසා තම වගා බිම් හානි වූ ගම්වාසීන් විසින් උන්ට වස දීම හා කපා කොටා දැමූ අවස්ථාවන් ද දක්නට ලැබිණි. සබරගමුව පළාතේ එළගවයින් 156 ක් හා මගවයින් 245 දෙනෙක් අතතුරුවලට භාජනය වී ඇති අතර, ඉන් පිළිවෙලින් එළගවයින් 150 ක් හා මී ගවයින් 232 ක් මිය ගොස් ඇත. ඌව පළාත සැලකූ විට, එළගවයින් 242 ක් හා මී ගවයින් 3303 ක් අතතුරුවලට ලක් වී ඇත. මින් එළගවයින් 228 ක් හා මී ගවයින් 3080 ක් මිය ගොස් ඇත. එබැවින් සිදුවිය හැකි හානි අවම කරගැනීමටත්, ඊ තුළින් ගොවීන්ට වන අලාභය අඩු කරගැනීමටත් අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට කාලය එළඹ ඇත. ඉහත සඳහන් කළ පරිදි උඩවලට ආශ්‍රිත කිරි කර්මාන්තය සුවිශේෂ වැදගත්කමක් ඉසිලූව ද එමගින් බොහෝ ගැටළු ද ඉස්මතු ව ඇත. ඊට විකල්ප විසඳුමක් ලෙස තෘණ භූමි වෙන්කර, සුක්ෂම ගවපාලන ක්‍රමයක් වෙත යා යුතු බව දශක ගණනාවක් තිස්සේ පිළිගෙන ඇත.

7. විකල්ප විසඳුමක් ලෙස තෘණ හුම් වෙන් කිරීම

වසර 40 ක පමණ කාලයක සිට නො විසඳුණු ගැටලුවක් වන, උඩවලව කිරිගොවිත් හට තෘණ හුම් ලබා ගැනීම සඳහා හෙක්ටර් කොබ්බෑකඩුව ගොවිකටයුතු පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනය ප්‍රමුඛත්වය ලබා ගැනීම එහි මූලාරම්භයක් විය.

වර්ෂ 2005 ජනවාරි මස 01 වන දින සිට උද්‍යාන බල ප්‍රදේශය තුළට ගෘහාශ්‍රිත ගවයින් ඇතුළු කිරීම තහනම් කිරීමට වන ජීවී දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පියවර ගෙන තිබුණි. මේ පිළිබඳව විශාල ආන්දෝලනයක් ගවපාලනයේ තියුතු ගොවීන් වෙතින් හා ජනමාධ්‍ය මගින් ඉදිරිපත් විය. ජාතික ප්‍රශ්නයක් විසඳීමේ හි ලා මූලික වීමක් ලෙස අවබෝධ කරගත් හෙක්ටර් කොබ්බෑකඩුව ගොවිකටයුතු පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනය ක්‍රියාබද්ධ පර්යේෂණ ව්‍යාපෘතියක් ලෙස මෙම ගැටළුව විසඳීමට මුල් විය. විකල්ප තෘණ හුම් හඳුනාගැනීම, අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් හඳුනාගැනීම, තෘණ හුම් සැකසීම සහ නඩත්තුව සඳහා කිරිගොවි සමිති ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම, පශු වෛද්‍ය කාර්යාලයේ මෙහෙයවීම යටතේ තෘණ හුම් ලබාදිය යුතු ගොවීන් හඳුනා ගැනීම, මෙහි ප්‍රධාන අරමුණු විය. මෙහි දී විධිමත් අධ්‍යයනයක් තුළින් ගොවීන් හඳුනා ගැනීම මූලික ව අපේක්ෂා කරන ලදී. මේ සඳහා ප්‍රමුඛත්වය ගත් අනෙකුත් ආයතන අතර, උඩවලව මීගට පාලන ගොවීන්ගේ පුබසාධක සංගමය, උඩවලව වනෝද්‍යාන නිලධාරීන්, වන ජීවී දෙපාර්තමේන්තුව, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, වැලිගොපොළ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය, ඉඩම් කොමසාරිස් දෙපාර්තමේන්තුව, සබරගමුව පළාත් සභාව, පළාත් පශු වෛද්‍ය කාර්යාල, පරිසර අමාත්‍යාංශය, සබරගමුව පළාත් ඉඩම් කෘෂිකර්ම වාරි සහ සත්ව නිෂ්පාදන අමාත්‍ය ඇතුළු කාර්ය මණ්ඩලය වේ. කිරිගොවීන් සඳහා තෘණ හුම් ලබාදීම අනිවාර්යයෙන් සිදුකළ යුතු අතර, මේ තුළින් රුහුණේ කිරි කර්මාන්තය ආරක්ෂාවත්තාක් මෙන් ම, ජාතික සම්පතක් වූ උඩවලව වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත පරිසර පද්ධතිය ද ආරක්ෂා කරගැනීමට හැකිවන බව සියල්ලන්ගේ ඒකායන අදහස විය.

7.1 තෘණ හුම් හඳුනාගැනීම

කිරිගොවි සංවිධාන හා වනෝද්‍යාන නිලධාරීන් මේ වනවිටත් තෘණ හුම් ප්‍රදේශ හඳුනාගෙන තිබීම අදාළ කාර්යය සාර්ථක කරගැනීමට මහත් රුකුළක් විය. මේ සඳහා හඳුනිරිය, උඩවලව ජලාශය අසල ප්‍රදේශය, පුංචි වැව් ප්‍රදේශය, රතමලාගම, හම්බෙගමුව හා මහවැව යන ප්‍රදේශ තෘණ හුම් හඳුනා ගෙන ව්‍යාපෘතිය ඇරඹුණි.

මෙහි දී ආරම්භය ලෙස හඳුනිරිය ආදර්ශ තෘණ හුම් ස්ථාපනය කරන ලදී. හඳුනිරිය තෘණ හුම් සඳහා වෙන් කළ ප්‍රදේශය වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සතු වූ තේක්ක වගාවකින් සමන්විත වූ අතර, හුමියේ හි යටි වගාවක් ලෙස තෘණ දැකිය හැකි ය. මෙම හුමිය රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කයේ වැලිගොපොළ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයට අයත් ව තිබුණි.

මෙම ප්‍රදේශය අවට ගම්මාන 25 ක පමණ ගොවීන්ට අයත් ගවයින් 1000 ක් පමණ සිටින අතර, මෙම හුම් ප්‍රමාණය ප්‍රමාණවත් නොවේ යන අදහස ද ගොවීන් තුළින් මතු විය. නමුත් මෙම තෘණ හුමිය ආරම්භයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක කර, ඉන්පසු ව වනෝද්‍යානය සතු ඉඩම්වලින් කිසියම් ප්‍රමාණයක් අත්පත් කරගැනීමට යෝජනා විය. තව ද ගොවීන් සතු සත්ව ප්‍රමාණය අවම කර, උසස් ආරයේ සතුන් ලබාදීම තුළින් අඩු ඉඩ ප්‍රමාණයක් තුළින් වැඩි කිරි නිෂ්පාදන ප්‍රමාණයක් ලබාගැනීමට ද යෝජනා විය.

තෘණ හුමිය වෙන් කිරීමේ ක්‍රියාදාමය තුළ, වැලිගොපොළ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය මූලික වී ඉඩම වෙන් කිරීම, 99 අවුරුදු බදු යටතේ උඩවලව මීගට පාලන සමිතියට වගකීම පවරාදීම හා රජය විසින් තේක්ක වගාව ඉවත් කිරීම සිදු කෙරුණි.

7.2 හඳුරිය තෘණ හුමියේ වර්තමාන තත්ත්වය

හඳුරිය තෘණ හුමිය අක්කර 333 ක වටසරිය ඇති හුමි භාගයකි. තෘණ හුමියක් ලෙස උඩවලව කිරිගොවි සමිතියට පවරාදීමෙන් අනතුරු ව මේ සඳහා වර්ෂයකට බදු වශයෙන් රු. 41,650/- ක් ගෙවීමට සිදු වී ඇත. ආරම්භයේ දී අක්කර 82 ක ප්‍රමාණයක කැලෑ කපා ශුද්ධ කිරීම බෝසර යන්ත්‍ර මාර්ගයෙන් සිදු කෙරිණි. මෙහිදී අක්කර 10 ක හුමි ප්‍රමාණයකට කම්බි ගසා වටකර තෘණ වර්ග සිටුවීමට කටයුතු කරන ලදී. තෘණ වර්ග සිටුවීම සඳහා ගන්නෝරුව කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තු නිලධාරීන්ගේ අධීක්ෂණය ලැබී තිබුණි. මෙම අක්කර 10 වටසරිය ආදර්ශ තෘණ හුමියක් ලෙස සංවර්ධනය කිරීමට සබරගමුව පළාත් සභාව උපදෙස් දී තිබුණ ද ඉඩෝරයන් සමග තෘණ වගාව විනාශ වී ඇත. වල්අලි විසින් කම්බි වැටවල් කඩාගෙන තෘණ හුමිය ආක්‍රමණය කරනු ලැබ ඇත. ඉන් අනතුරු ව නිදැල්ලේ යන ගවයින් මෙම හුමියට පැමිණ තෘණ වගාව විනාශ කර ඇත. මේ හේතුව නිසා ආදර්ශ තෘණ වගාව විනාශ වී ඇත. වීදුලිවැටක් ආරක්ෂාවට තිබුණේ නම්, අලි විසින් වැට විනාශ නො කරනු ලබන අතර, ගවයින්ගෙන් ද හානි සිදු නො වනු ඇත. තෘණ වගාව ආරක්ෂා කිරීමට ජල මූලාශ්‍රයක අවශ්‍යතාව ද තදින් පැවතිණි.

වර්තමානයේ දී කිරිගොවි සමිතිය විසින් තෘණ වගාවට කැමැත්ත දක්වන ගොවීන් 4 දෙනෙකු තෝරා ඔවුන් එක් අයෙකුට අක්කර 50 බැගින් අක්කර 200 ක හුමි ප්‍රමාණයක් තෘණ වගාව සඳහා ලබාදීමට කටයුතු කර ඇත. කැලෑ ප්‍රදේශය තරමක් දුරට ශුද්ධ කළ ද වර්ෂාව නිසා එය අවසන් කිරීමට නො හැකි තත්ත්වයක් වාර්තා වී තිබුණි. නිදැලි ක්‍රමයට ගවයින් තෘණ හුමිය තුළ ළැහීමට සලස්වන්නේ නම්, මෙම තෘණ හුමියට ඇතුල් කළ හැකි සතුන් ප්‍රමාණය 1,300 ක් පමණ වනු ඇත (අක්කරයක් සඳහා සතුන් 4 දෙනෙකු ඇස්තමේන්තු කර ඇත). මෙම ගොවීන් 4 දෙනා සතු ව ගවයින් 300 ක් පමණ සිටින අතර, තවදුරටත් කුඩා ප්‍රමාණයේ සතුන් ඇති කරන ගොවීන් කීපදෙනෙකුට ද මෙම ඉඩම් ලබාදීමට අදහස් කර ඇත.

තෘණ හුමිය ආරම්භයේ දී තම ගවගාල අඩුකර උසස් ආරයේ සතුන් ඒ වෙනුවට යෙදීමට ගොවීන් විසින් අකමැත්ත ප්‍රකාශ කරන ලදී. තමුත් වර්තමානයේ වනෝද්‍යානය විසින් නිදැලි ගවයින් සඳහා තදින් ම නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම හේතුවෙන් ගවයින් නිදැල්ලේ වනෝද්‍යානයට යැවීම ද ගැටළුවක් වී ඇත. මෙම තත්ත්වය යටතේ තෘණ කපා දී හෝ ගවගාල අඩුකර උසස් ආරයට යාමට ගොවීන් කැමැත්ත ප්‍රකාශ කර ඇති බව කිරිගොවි සංගමය පවසයි.

තෘණ හුමියට අලින් ඇතුළුවීම වැළකීමට වන ජීවි සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තු සහාය යටතේ වීදුලි වැටක් ඉදි කර ඇත. තැවන කම්බි ගැසීම සිදු කළ යුතු අතර, තෘණ වගාවක් මෙහි නොමැත. තෘණ වගාව ආරම්භය සඳහා මූලික අධිකාර ම යොදා ඇත.

8. නිගමන හා නිර්දේශ

1. උඩවලව වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත කිරිගොවීන්ට කිරිකර්මාන්තය දිගුකාලීන ව කරගෙන යාම සඳහා දිගුකාලීන විසඳුමක් කරා යා යුතු යි. එහි දී එම කිරිගොවීන්ට මෙම විසඳුම් පිළිබඳ පෞද්ගලික වගකීම පැවරිය යුතු යි. මේ සඳහා සියළුම කිරිගොවීන්ට තමාගේ වගකීම තුමක් ද යන්න පෞද්ගලික ව අවබෝධ කරවීමට කටයුතු යෙදිය යුතු ය.

එනම්, තම තමන් තෘණ හුමියට ඇතුළත් කරන ගවයින් සංඛ්‍යාවට අනුව තෘණ හුමිය පවත්වා ගෙන යාම හා එහි තවත්තු කටයුතු ඔවුන් විසින් භාරගෙන කළ යුතු ය. එසේ නොමැති නම්, එම කාර්යයන් කිරීම සඳහා අදාළ සංවිධානයට තමා ලබාගන්නා

සේවයට ප්‍රමාණවත් ගාස්තුවක් ගෙවීමට කටයුතු කළ යුතු ය. මෙම කර්තව්‍ය මනා කළමනාකාරිත්වයකින් යුතු ව සංවිධානාත්මක ව සිදු කළ යුතු ය.

2. උඩවලව වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත කිරිගොවි ගැටඵවලට විසඳුම් ලෙස තෘණ හුම් ලබාදිය යුතු බව වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව පළාත් පාලන ආයතන මෙන් ම ගොවීන් ද පිළිගත් නිගමනයක් වුවත්, ඒ සඳහා සුදුසු ක්‍රමවේදයක් සැකසිය යුතු අතර, මනා කළමනාකරණ රටාවක් හා වගකිව යුතු ආයතන රටාවක් බිහි කළ යුතු ය. එසේ නොමැති ව ගොවීන්ට තෘණ හුම් සඳහා ඉඩම් වෙන්කර දීම ප්‍රමාණවත් නැත.

එයට හේතු, පොදු තෘණ හුමියක් තබන්නා කර පවත්වා ගෙන යාම පිළිබඳ ගොවීන්ට ප්‍රමාණවත් දැනුමක් නොමැති අතර, ඒ සඳහා වෙන ම සංවිධාන ව්‍යුහයක් ඇති කළ යුතු ය. විශේෂයෙන් සබරගමු හා ඌව පළාත් සභාවලට සම්බන්ධ පශු වෛද්‍ය නිලධාරීන්ගේ අධීක්ෂණය යටතේ මෙය සිදු කළ යුතු ව ඇත.

3. දැනට ආදර්ශයක් ලෙස ලබා දී ඇති හඳුනාගත් තෘණ හුමිය සාර්ථක අන්දමින් පවත්වා ගෙන යාම සඳහා වෙනම ආයතනයකට පැවරිය යුතු අතර, එම ආයතනයේ පුරුණ අධීක්ෂණය යටතේ තෘණ හුමිය සැකසීම හා තබන්නාව කළ යුතු ය. ඒ සඳහා තෘණ අවශ්‍ය වන ගොවීන්ගෙන් සේවා ගාස්තුවක් අය කළ යුතු ව ඇත.
4. තෘණ හුම් සඳහා ගෙවිය යුතු බදු මුදල අඩු කළ යුතු අතර, ගොවීන් කිසියම් ඵලයක් ලබන අවස්ථාවේ පටන් එම මුදල අය කිරීම ආරම්භ කළ යුතු ය.

දැනට ගොවීන් කිසිදු සේවාවක් තෘණ හුමියෙන් නො ගෙන බහුතරයකගෙන් මුදල් අය කිරීම නො කළ යුතු අතර, එය කිසියම් ආයතනයක් විසින් සිදු කරනු ලැබීමෙන් පසුව එම මුදල් ගොවීන්ගෙන් ක්‍රමානුකූල ක්‍රමවේදයකට අනුව අය කිරීමට කටයුතු යෙදිය යුතු ය.

5. කිරිගොවි සංවිධාන නැවත සක්‍රීය කිරීම හා ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම කළ යුතු යි. අනතුරු ව ගොවි සංවිධානවලට තෘණ හුමිය සැකසීම හා කළමනාකරණය පිළිබඳ පුහුණුවක් ලබා දී යම්කිසි ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණයක් ද ලබාදීමට කටයුතු කළ යුතු ය. දෙවනු ව ගොවීන් තෘණ හුමියෙන් ප්‍රතිලාභ ලබනවිට ඒවා අය කර ගැනීමට කටයුතු යෙදිය යුතු ය.

6. තෘණ හුම් වලට ප්‍රමාණවත් ගවයින් ප්‍රමාණයක් පවත්වා ගෙන යාම සඳහා සුදුසු වැඩි දියුණු කරන ලද ගවයින් ලබාදීම මෙන් ම ගව සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳ දැනුවත් කළ යුතු ය. මේ සඳහා තවත් පියවරක් ලෙස, වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව වනෝද්‍යානයෙන් ගවයන් ඉවත් කිරීමේ කටයුතු සඳහා අදාළ නීති සියළුදෙනාට ම එක සේ ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ව ඇත.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

1. උඩවලව වනෝද්‍යාන දත්ත, (2006). උඩවලව වනෝද්‍යානය, උඩවලව, ශ්‍රී ලංකාව.
2. ඌව හා සබරගමු පළාත් සභාව, (2006). අප්‍රකාශිත වාර්තා. ඌව හා සබරගමු පළාත් සභා කාර්යාලය, රත්නපුර හා මොනරාගල, ශ්‍රී ලංකාව.
3. කොටගම, සරත් විජේසිංහ අතුල (1997). සිරිලක කුරුල්ලෝ. වනජීවී උරුම භාරය, කොළඹ 08, ශ්‍රී ලංකාව.

ගොවි කටයුතු අධ්‍යයන 9 වෙළුම : 1 සහ 2 කලාප :

4. ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව, (2007). ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව. කොළඹ.
5. "මහින්ද විත්තන" ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය, (2006).
6. රණසිංහ, ඩග්ලස්.බී. (1987). මෑතීයත ව්‍යවස්ථාපිත ව්‍යවස්ථාපිත හා ස්වභාවික ආරක්‍ෂණ සංගමය, කොළඹ.
7. ව්‍යවස්ථාපිත දෙපාර්තමේන්තුව, (2006). ව්‍යවස්ථාපිත හා ව්‍යවස්ථාපිත ආරක්‍ෂක පනත. ශ්‍රී ලංකා මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.
8. ව්‍යවස්ථාපිත දෙපාර්තමේන්තුව, (2006/2007). අප්‍රකාශිත වාර්තා. ව්‍යවස්ථාපිත දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.
9. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, (1996 - 2007). ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්තා, කොළඹ.
10. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, සමාජ ආර්ථික සමීක්‍ෂණය. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, කොළඹ.
11. හෙට්ටිආරච්චි, ශ්‍රී ලාල් නිශාන්ත (2004). ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික ව්‍යවස්ථාපිත. සූරිය ප්‍රකාශකයෝ, මරදාන, කොළඹ 10.